

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Titi Livii Patavini, Historiarvm Ab Vrbe Condita Libros,
Qvi quidem exstant, omnes, Observationes**

Godelevaeus, Wilhelm

Francofvrti, 1609

In Librvm XXIV. Qvi Decadis Tertiæ Qvartvs Dicitvr, Annotationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69254](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69254)

TITI LIVII LIB. XXIV. 175
IN LIBRVM XXIV. QVI DECA-
DIS TERTIÆ QVARTVS DICI-
TVR, ANNOTA-
tiones.

EX occasione aut opportunitate] Opportunitas temporis est, quam & occasio appellare, nisi quod in tempore occasio, in re ipsa opportunitas videtur dici. *Occasio opportunitas.*

Caspexere purpuram ac diadema] Nulla re magis quam vestitus mutatione subditi offenduntur, plerumque enim vestitus mutatio, mutatione in regni potendere solet. Hinc scribunt, Magos aliquando Persis prædixisse, breui ipsi Macedones imperaturos, quod eo anno qui proxime præcedebat, pugnam commissam inter Darium & Alexandrum Magnum, Darius gladium quem gestare solitus erat, Macedonum more omisset. Et solet plerumque gens, quæ alterius generis habitum assumit, in eius potestatem concedere, vt inquit Curtius. Quid itaque nobis sperandum, qui nostros in habitu Turcico & Moscovitico, & alibi Hispanico incedere videmus. Deus nobis adiut, & augura, seu potius omnia auertat. *Vestitus mutatio.*

Quædamque etiam alborum equorum] Equorum alborum vsus valde inuidiosus fuit, prout & superius annotatum est: Sic etenim Camillus in inuidiam venit, quod in triumpho curru equis albis iuncto, urbem inuictus esset, quod humano fastigio amplio rem honorem, paremque supremo Ioui sibi vendicare videretur. Vide Tornebum lib. aduers. 2. cap. 31. *Albi equi.*

Tarenti potius] De huius urbis origine & potentia ex Ephoro leges apud Strabonem lib. 6. Item Plinium lib. 3. cap. 20. Florum lib. 1. cap. 18. Iustinum lib. 5. Silium italicum lib. 12. Melam lib. 2. cap. 4. Volater. lib. 6. cap. 8. *Tarentum.*

Stantes cibum potiusque] De variis animaduersionum militarium speciebus præter alios Sigonius de antiq. iure ciuili Rom. lib. 1. cap. 15. *Assueti hastæ.*

Qui hastæ huius generis assueuerant] Hastæ non de auctionibus venditionibusque modestæ & de locationibus, quæ publicæ sunt, dici consuevit. Vnde assueti hastæ appellati eleganter, qui eam conducere consueverunt, vt annotauit Coelius lib. 21. cap. 17. *Hastæ locationis. Assueti hastæ.*

Hereditatem regni creuerit] Cretio (inquit Vlpianus) certorum dierum spatium quod dabatur instituto hæredi ad deliberandum, vt rum expediret ei adire hæreditatem necne. De quo vltimus Rannardus de auctor. pend. cap. 8. Et Vlpianus instituit 22. Cernere est verba cretionis dicere ad hunc modum: Cum me Mæuius hæredem instituerit, eam hereditatem adeo cernoque. Varro lib. 7. de ling. Latina illud Plauti interpretans: Hanc mihi amicam esse creui. id est. constitui. Itaque hæres cum constituit se hæredem esse, dicitur cernere, & cum hoc fecerit creuisse. Sic accipienda Cretio in L. 17. C. de iur. delib. & in L. 1. & 2. de bonis maternis in Cod. Theodosiano. *Cretio hæreditatio.*

Cubitalibus] Cubitalis idem est, quod brachiale, Græcis *αὐτοβραχίονος* Cubitalis appellatum, vt enim fasciolarum crurum sunt, ita cubitalia tegmenta sunt brachiorum. Horat. Saty. 2. Ponas insignia morbi. *Cubitalis.*

Fasciolas, cubitalis, focalia, vide Tornebum lib. 7. aduersar. cap. 10. Lambinum in suis ad Horatium annotationibus: Cubitalis puluini esse scribit, cui inuenerunt veteres inter cernendum. *Cernere.*

Scorpionibus medicis] Scorpio tormentum est bellicum, sed telum etiam illius tormenti, id est, quod eo tormento mittitur. Oppius lib. 5. belli ciuili, Scorpione accuratus missile, atque eorum decurione percusso, videtur enim potius telam quam tormentum significari, auctore Tornebo lib. 15. aduersarior. cap. 1. *Scorpio.*

Cornicines.

Cornicines in via] Tubicines ad bellum vocant milites, & rursus recepti eanentes reuocant: Cornicines buccinatores erant ornamentum totius legionis in ingressu confectus & eius reditu, & quotiescunque ad aliquot opus exituri sunt, soli milites tubicines canunt, & soli milites ad signa eorum obtemperant, quotiescunque signa mouenda sunt cornicines canunt classicum. Vegetus.

Signa Romanorum triplicia.

Signa efferi consilium iubet] Auctore Vegetio lib. de re militari secundo, tria Romani in exercitu signorum genera habebant. Aquilam. Dracones, & Vexilla: Aquila totius legionis signum est, quam portat Aquilifer, Dracones sunt singularum cohortium. Legio enim in decem cohortes diuiditur, quos qui ferunt Draconarii dicuntur. Cohortes vero in centurias diuidebantur, singulis centuriis suum erat vexillum, in vexillis singulis notatum erat ex quota cohorte, quora centuria esset, ne qui milites a signo aberrarent, quod & Dionys. lib. 41 declarat.

Septemuirale iudicium.

Proditio pro Septemuirali iudicio esset] Id est, censeretur hæc proditio, non secus ac si Septemuirali iudicio de ea cognitum esset. Septemuirale iudicium vero dicebatur, quod à Septemuiris, qui è Septemuirorum ordine erant, exercebatur: De Septemuiralibus iudiciis Paulus Iureconsultus singularem librum scripsit, ut testantur inscriptiones legis 31 & legis 28. Pandectarum Florentinarum. ff. de inoffic. testament. Ex quibus colligere licet, Septemuiris de testamentis cognouisse, aliisque rebus, quæ commemorantur à Cicerone lib. 1. de Oratore. Cæterum si forma iudiciorum centumuiralium consideretur, quorum ordine septemuiralia continebantur, iis etiam capitales causas cognosci solitas apparet, eamque magis ad publicorum quam ad priuatarum iudiciorum ordinem inclinare. Eaque ratione priuatis iudiciis causarum centumuirales visus est Plinius distinxisse Epistoliarum lib. 6. Interuenit, inquit, acerbis illis & erectis frequens necessitas computandi, ac pene calculos tabulamque potendi, ut repente in priuati iudicii formam centumuirale vertatur. Et Quintilianus lib. 5. cap. 10. Proprium est, inquit, illud causæ quod Amphictyones iudicant, ut alia apud centumuiros: alia apud iudicem priuatum in iisdem quaestionibus ratio sit. Nec id etiam ignorasse visus est Iustinianus, cum ita scribit: Magnitudo & auctoritas centumuiralis iudicii non patiebatur per alios transire viam hereditatis petitionis infringi, l. sui. C. de petit. hered. Per magnitudinem haud dubie magnificam intelligens centumuiralis iudicii formam. Quo etiam referri debet, quod Cicero pro Cæcinnâ sic scribit: Ornate & copiose L. Crassius eloquentissimus, paulo ante quam nos in forum venimus, iudicio centumuirali hanc sententiam defendit. Nec alio referendum est, quod ad hunc modum scribit Quintilianus lib. 4. cap. 1. Quibusdam in iudiciis maximeque capitalibus, ut apud Centumuiros ipsi iudices exigunt sollicitas & accuratas actiones, contemni que se nisi indicendo etiam diligentia appareat credunt, nec doceri tantum, sed etiam delectari volunt. Cæterum de centumuiralibus iudiciis præ cæteris erudite & late disserit Iacobus Rønardus libro singul. pro tribunali, cap. 20. Franciscus tamen Hotomannus, ubi in sua descriptione magistratuum Romanorum de centumuiris tractat, apud Quintil. lib. 4. cap. 7. Capitalia dici putat, non publica, sed ea in quibus de capite cuius R. ageretur, ut in causis liberilibus. Verum quam recte ipse viderit.

Pyrrhus proditorum] Pyrrho namque bellum contra Romanos in Italia gerente, eius medicus ad Fabricium consulem scripsit, offerens si pyrrhium sibi ostenderetur à Romanis, veneno se regem necaturum, cuius scelus Fabricius auersatus, cum in eandem sententiam collegam adduxisset, literas prope ad Pyrrhum misit, monens cauere insidias. Pyrrhus itaque perfecta consulis epistola, deprehensisque insidiis, medicum affectu supplicio, Fabricio &

cio & populo Romano gratia referenda causa captivos donavit, ut scribit Plutarchus in vita Pyrrhi. Huc vero pertinent Octaviani Augusti & Antigoni quoque apophthegmata, qui dicebant, proditores quidem dum profuerint amandos, post factum vero summo odio prosequendos esse. Significantes his, qui prodicione profuerunt, nihil debent gratia, licet officium, quod praestant, pro tempore gratum sit.

Proditio amatur, non proditores.

IN LIBRUM XXV. LIVII, QVI
AB ALIIS DECADIS TERTIÆ
LIBER V. DICITUR, AN-
notationes.

Triumviri capitales] Hi post quaestores patricii creati de omnibus cognoscerebant, quae prius iudicare solebant quaestores patricii. At post constitutas quaestiones perpetuas (quod L. Censorino & M. Manilio factum fuisse scribit Cicero) quum praetores qui de eis querebant, instituti sunt, tunc Triumviri ad columnam Mœniam in foro tantum cognoscere ceperunt, de feris & cæteris extremae sortis hominibus, itemque de eorum sceleribus, qui cum civis Romani non essent, in urbe habitabant, cæterisque custodes erant, eorumque interuentu in eos animaduvertebatur, qui extremo supplicio damnati essent, ut annotat Onuphrius in comment. lib. i. Fas.

Hinc petenti adilitatem] Magistratum enim gerendorum ordinem Romani observabant, primo enim gerebatur quaestura, post adilitas, adilitatem sequebatur praetura. Post praeturam gerebatur consulatus, postrema erat censura. Multos autem hac lege annaria solutos fuisse legimus, ex quibus primus fuit Africanus, qui cum iuuenis adilitatem peteret, non sine maxima contentione Senatus & plebis consul creatus est, ut scribit Appianus in Libyco.

Cistellaque allata est] Cum enim comitia haberentur, erat qui cistam deferret colligendis per tribus suffragiis, isque Rogator dicebatur. Ex multis vero locis apertum est cistam deferre solitum eum ipsum, qui habebat tributa comitia, prout ostendit Græchius lib. 2. de comitiis Roman. In cistis autem populus tabellas sui suffragii mittebat per pontes transiens. Cistella vero in fortiendo mentio est in Casina Plauti, de quo vide Torneib. lib. aduersar. 13. cap. 13.

Latini suffragium ferrent] Latini enim non tam iure ac legum necessitate, quam beneficio & benignitate Romanorum magistratum ius suffragiorum Romæ habuisse leguntur. Idque non modo tribus comitiis, sed etiam centuriatis: Est enim Romæ non censentur Latini, sed in suis civitatibus. poterant tam en ita se adiungere ad centurias vniuersi quidam tribus, cui forte obtigisset, ut Latini in ea suffragium dicerent, ut cum prima classis centuriis hi suffragium ferrent, qui erant primi census apud Latinos, cum centuriis secundæ classis, qui erant apud eos secundæ census, & ita deinceps. De quo Græchius de comitiis populi Rom. lib. 2. cap. 3. circa fin.

Latini ius suffragiorum Romæ habuerunt.

In ordinem coacti esse] In ordinem redacti, inquit Priscianus lib. 18. dicuntur, qui contempti sunt, inter viles numerati & abiectos, id quod & Livius infra lib. 43. testari videtur. Tribuni plebis, in quibus, in ordinem redacti pro contemptissimis sunt habitati. Hos Graeci Encyclos appellare videntur, ut annotat Cælius lib. 25. cap. 18.

In ordinem coacti.

Vades daret] Vades sponsores in re capitali dicuntur, auctore Festo, idem confirmat Cicero lib. 2. de duobus Pythagoreis loquens. Vide Budæum in prioribus annotat. ad Pand.

Vades qui.

MM

Omnia